

Asia: VN/9627/2026

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

-

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskeva ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

-

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

-

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

-

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

-

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevat muutokset

Lausuntonne koskien lain 8 §:ään ehdotettavia muutoksia

-

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia

MTK suhtautuu kriittisesti ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien lakkauttamiseen esitetystä laajuudesta. MTK pitää välttämättömänä, että ammatillisen koulutuksen yhteys työelämään ja elinkeinoelämän asiantuntemukseen turvataan rakenteellisesti myös jatkossa — erityisesti maa- ja metsätalouden koulutuksessa, jossa paikallinen ja alueellinen verkostoituminen ei korvaa valtakunnallista koordinaatiota.

Perustelut

1. Valtakunnallinen työelämäyhteys on rakenteellinen kysymys

Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että ammatillisen koulutuksen laatu perustuu jatkossa muun muassa kaksikantaiseen arviointiin ja koulutuksen järjestäjien omaan laadunhallintaan. MTK pitää tätä riittämättömänä. Kaksikantainen arviointi yksittäisissä näyttilanteissa ei korvaa sitä systemaattista, tutkintorakenteen ja tutkinnon perusteiden kehittämiseen kohdistuvaa työelämäpanosta, jonka toimivat työelämätoimikunnat ovat mahdollistaneet.

Maa- ja metsätalouden koulutusta järjestävät oppilaitokset kattavat koko maan ja ovat kukin solmineet oman alueensa työnantajiin, tiloihin ja metsätoimijoihin hyvät käytännön yhteydet. Nämä

verkostot ovat arvokkaita, mutta ne eivät turvaa yhtenäistä valtakunnallista näkemystä siitä, mitä osaamista maa- ja metsätalous edellyttää tulevaisuudessa.

Ilman valtakunnallista rakennetta on vaara, että alan koulutuksen sisällöt eriytyvät alueellisesti, tutkintorakennetta koskevat kehittämisetykset jäävät tekemättä tai jäävät yksittäisten toimijoiden vastuulle, eikä kenelläkään ole kokonaisvastuuta alan osaamistarpeiden seuraamisesta.

2. Opetushallituksen resurssit ja osaaminen eivät kata toimikunnan tehtäviä

Esitysluonnoksen mukaan osa työelämätoimikuntien tehtävistä siirtyy Opetushallitukselle. MTK huomauttaa, että siirto ei ole sisällöllisesti neutraali. Työelämätoimikunnat ovat koostuneet työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen sekä alan asiantuntijoiden edustajista — eli tahoista, joilla on aito, ajantasainen tieto alakohtaisesta osaamisesta ja elinkeinon kehityssuunnista. Opetushallitus on hallinnollinen toimija, jolla ei rakenteensa puolesta ole vastaavaa kapasiteettia tai mandaattia edustaa elinkeinoelämän näkemyksiä tutkintojen kehittämisessä.

MTK pitää ongelmallisena, että resurssisäästöjen nimissä heikennetään juuri sitä mekanismia, jonka tehtävänä on varmistaa, että koulutus ja työelämä puhuvat samaa kieltä.

3. Maatalous- ja metsätalousala tarvitsee vahvaa koulutuspoliittista edustusta

Maa- ja metsätalous on strategisesti merkittävä ala huoltovarmuuden, ruokajärjestelmän ja vihreän siirtymän kannalta. Alan ammattitaitoisen työvoiman saatavuus edellyttää, että koulutus vastaa nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin — tilakokojen kasvaessa, teknologian kehittyessä ja ilmastomuutokseen sopeutuessa. Tämä ei onnistu ilman elinkeinon edustajien järjestelmällistä osallistumista tutkintorakenteiden ja perusteiden valmisteluun.

MTK muistuttaa, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien omilla työnantajaverkostoilla on keskeinen rooli, mutta ne eivät pysty korvaamaan tutkintorakennetason asiantuntemusta, jota maa- ja metsätaloudessa toimivat työnantajajärjestöt edustavat valtakunnallisesti.

4. Uuden määräaikaisen toimikunnan mahdollisuus ei riitä

Esitys mahdollistaa OKM:lle oikeuden asettaa tarvittaessa määräaikaisia työelämätoimikuntia. MTK ei pidä tätä riittävänä takeena jatkuvuudesta. Alakohtainen asiantuntemus ja luottamukselliset yhteistyörakenteet rakentuvat pitkäjänteisesti — niitä ei voida luoda ad hoc -periaatteella silloin, kun tarve on jo akuutti. Määräaikaisella ja vapaaehtoisuuteen perustuvalla toimikunnalla ei ole myöskään samaa asemaa tutkintorakenteen valmisteluprosessissa kuin lakisääteisellä elimellä.

MTK esittää, että:

1. Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntajärjestelmää ei lakkauteta kokonaan, vaan rakennetta kevennetään ja toimikuntien resursseja mitoitetään uudelleen. Myös yhdistämällä toimikuntia voidaan saavuttaa kustannussäästöjä ilman rakenteen kokonaispoistamista.
2. Maa- ja metsätalousalan sekä muiden huoltovarmuuden kannalta keskeisten alojen tutkintorakenteen kehittämiseen varmistetaan pysyvä elinkeinoelämän osallistumisrakenne, vaikka yleinen toimikuntajärjestelmä kevennettäisiin.

3. Mikäli toimikunnat kuitenkin lakkautetaan, tulee lainsäädäntöön sisällyttää velvoite siitä, että Opetushallitus kuulee järjestelmällisesti työnantajajärjestöjä — mukaan lukien MTK — tutkintorakenteen muutosesityksiä ja tutkinnon perusteluonnoksia laadittaessa. Tämän tulee olla muodollinen velvoite, ei harkinnanvarainen käytäntö.

4. Osaamisen arviointia koskevien oikaisuvaatimusten siirto Opetushallitukselle edellyttää, että OPH:lla on käytössään riittävä alakohtainen asiantuntemus päätösten tekemiseen. Tähän tulee varata resurssit.

Lopuksi

MTK korostaa, että ammatillisen koulutuksen yhteys elinkeinoelämään ei voi olla pelkästään paikallinen tai markkinaperusteinen. Tutkintorakenteiden ja perusteiden kehittäminen on koulutuspolitiikan ydintä, ja siitä tarvitaan toimivat, legitiimit rakenteet elinkeinoelämän edustukselle.

Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettuun lakiin ehdotettava muutos

Lausuntonne koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta

-

Aro Susanna

MTK - Maaseudun elinvoimayksikkö/johtaja Susanna Aro